

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Dato: 20.09.2017

Vår ref: 17/00380-19

Deres ref:

Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner

Vi viser til høringsnotat av 21. juni 2017: «Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner».

Høringsuttalelse fra Kirkerådet, Den norske kirke

Kirkerådet benytter seg av anledningen, gjennom den åpne høringsrunden, til å komme med våre kommentarer til utredningen. Kirkerådet er samtidig kritisk til at verken Den norske kirke eller Norges Kristne Råd er inkludert i høringslisten. Kirkene samler de fleste som tilhører et trossamfunn i Norge og har omfattende kompetanse på trostilhørighet og hvilke uttrykk slik tilhørighet gir - også i spørsmål som omhandler klesplagg.

Kirkerådet verdsetter det grundige arbeidet som er lagt ned i lovforslaget og særlig i forarbeidet. Vi mener departementet i sitt forslag anfører relevante argumenter både for og imot et eventuelt forbud, og vi verdsetter at det refereres til forarbeider fra Wergelandssenteret og HL-senteret, samt samtaler med relevante institusjoner.

Bakgrunn

Religiøse plagg eller smykker har vært del av norske, kristent funderte, tradisjonsuttrykk i tusen år. I historisk perspektiv er det ikke lenge siden kristne kvinner i store deler av Norge dekket sitt hår med skaut eller andre hodeplagg. Bruken av religiøst betingende plagg forsvant i løpet av de siste hundre år nesten helt i Norge, men dukket opp igjen i vår tid i andre religioner.

Dagens debatter om bruk av hijab viser at religiøse plagg knyttet til islam er følelsesladet og vanskelig å akseptere for mange. Bruken av burka eller nikab er enda mer omstridt, på tross av at plaggene nesten ikke er i bruk i Norge (ss. 22-23 i høringsnotatet). Bruk av slike plagg oppleves av mange som fremmedgjørende, provoserende og som et uttrykk for skjulte hensikter eller religiøs ekstremisme. Dette gjelder både internt i muslimske miljøer og i storsamfunnet for øvrig. Bruken av slike plagg tilspisser forholdet mellom majoritet og minoritet på en urovekkende måte. På denne bakgrunn forstår vi hvorfor spørsmålet om forbud reises.

Et livsynsåpent samfunn

Men vi ønsker et samfunn der det er stor takhøyde for ulike religiøse uttrykk, slik bl.a. *NOU 2013: 1 Det livsynsåpne samfunn* uttrykker i sitt forslag til prinsipper for tros- og livssynspolitikken i Norge:

8. Alle bør akseptere å bli eksponert for andres tros- og livssynspraksis i det offentlige rom. (s. 18)

Høringsnotatet redegjør for relevante føringer i Norges menneskerettslige forpliktelser og drøfter forholdet mellom trosfrihet og regulering av plagg som knyttes til religiøs identitet. For departementet er det særlig viktig å fremheve dommen i den europeiske menneskerettighetsdomstol i 2014 i forbindelse med innføringen av et tilsvarende (om enn ikke likt) forbud i Frankrike i 2011 (se s. 17 ff), fordi det her gis rom for et slikt forbud uten at det går på bekostning av våre menneskerettslige forpliktelser.

Departementets høringsnotat legger avgjørende vekt på hvilke *praktiske* utfordringer disse plaggene medfører i barnehager og i utdanningsinstitusjoner: godt sosialt samvær, tilfredsstillende utvikling hos små barn og gode undervisningsforhold der samhandling, kommunikasjon og en opplevelse av trygghet står sentralt.

Kirkerådet er enig i at plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, slik høringsnotatet definerer det, i stor grad vanskeliggjør vår tradisjonelle forståelse av god kommunikasjon. Spesielt viktig er det at relasjonen mellom barn og voksne er preget av åpenhet, tillit og møter ansikt til ansikt. Plagg som helt eller delvis dekker ansiktet vil etter vårt syn være et hinder for å bygge slik tillit og trygghet mellom barn og voksne. Kirkerådet støtter derfor høringsnotatets intensjon om å sikre god kommunikasjon både i omsorg for barn og i undervisning og veiledning.

Menneskerettighetene stadfester friheten til å gi uttrykk for sin tro og sitt livssyn privat og offentlig. Den friheten kan myndighetene bare begrense når det saklig begrunnes med at den hindrer andres friheter, helse eller sikkerhet. Vi kan ikke se at de praktiske problemene ved bruken av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, i Norge i dag, er av en slik art at et nasjonalt forbud er påkrevd.

Lokale og fleksible løsninger

Kirkerådet er imot innføringen av et nasjonalt forbud både av prinsipielle og praktiske årsaker – og disse to begrunnelsene henger tett sammen.

I Kirkerådets hørings svar til *NOU 2016:13 Samvittighetsfrihet i arbeidslivet*.

Høringsuttalelse fra Kirkerådet, under overskriften *Premisser for samvittighetsfrihet*, sies det:

Utredningens konklusjon er at det anbefales «en tolerant grunnholdning og smidige løsninger i møte mellom arbeidstaker og arbeidsgiver i praksis framfor ytterligere lovfesting av reservasjonsadgang, med mindre det er i et helt konkret spørsmål er helt spesielle forhold som taler for lovregulering» (s. 12). Kirkerådet støtter en slik holdning til samvittighets spørsmål, og ønsker i samsvar med utredningen liten grad av lovregulering [...]. (s. 2 i hørings svaret, datert 01.03.2017))

I nevnte hørings svar fremgår det også hvor dyptgripende og alvorlige uttrykk for religiøs samvittighet kan være. Momenter fra hørings svaret om samvittighetsfrihet er derfor svært aktuelle for gjeldende hørings svar om forbud for visse klesplagg. Vi må ha respekt for at også bruk av religiøse plagg for enkelte er et samvittighets spørsmål.

Kirkerådet mener at *nasjonalt* lovforbud mot visse klesplagg ikke oppfyller kriteriet til en «... tolerant grunnholdning og smidige løsninger i møte mellom ...» arbeidstaker og arbeidsgiver og – i dette tilfellet – også utdanningsinstitusjon og elev/student. Vi mener prinsipielt at

slike spørsmål best finner sitt svar på «lavest mulig nivå», slik at menneskene som er involvert blir ansvarliggjort og innlemmet i løsningen dersom en konflikt oppstår. Det innebærer også at kunnskap om og kontakt med de personer dette gjelder blir forankret lokalt. Slike saker har til nå i mange tilfeller blitt løst gjennom gode samtaler og en god formidling av *hvorfor* slike enkelte plagg oppleves som problematiske.

Det er allerede behovskriterier for å nekte nikab/burka som blir brukt på flere studiesteder: identifikasjon, helse og hygiene, sikkerhet og kommunikasjon (henvisning til HiOAs forbud mot heldekkende plagg, s. 23 i høringsnotatet). Ønskes man å regulere disse kriteriene i lokale regler, er det i dag allerede rom for det. Kirkerådet har tillitt til at utdanningsinstitusjonene kan gjøre dette på en god måte. Det må etter vår vurdering sees nærmere på muligheten for at det åpnes for slik regulering også i barnehageloven (jf. s. 8 i høringsnotatet), slik at det er mulighet for lokal regulering også i barnehagene.

Mulige konsekvenser av nasjonalt forbud

Kirkerådet forstår intensjonen i forslaget om forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, men stiller spørsmål ved at departementet foreslår et slikt forbud når det er mangelfull forskning på *konsekvensene* av et slikt forbud – og når de få funn som er gjort antyder økt trakassering, fremmedgjøring og manglende integrering ved innføringen av slike forbud. Vi ønsker ikke tilfeller der utdanning velges bort på bakgrunn av et nasjonalt forbud. Her tror vi lokale løsninger – samtale og dialog, og i siste runde lokale regler – i større grad vil bidra til at dette *ikke* skjer.

Et annet moment som i mindre grad er belyst – og som det også mangler god dokumentasjon på – er om et nasjonalt forbud i større grad vil gjøre plagg som helt eller delvis dekker ansiktet til «symbolplagg» som brukes i protest. Det er vi ikke tjent med – og minst av alle er kvinner som eventuelt velger å bære plaggene tjent med det.

Avslutning

Kirkerådet har pekt på flere grunner, både prinsipielle og pragmatiske grunner, til at vi er imot et nasjonalt forbud. Vi vil også til slutt understreke at omfanget med bruk av heldekkende plagg er så marginalt at det i seg selv er et argument for å løse slike saker på lokalt plan og ikke løfte opp et ev. forbud på nasjonalt nivå.

Forslaget om et nasjonalt forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, viser nok en gang at vi må legge til rette for god dialog tros- og livssynssamfunnene imellom, men i enda større grad at de samme samfunnenes kompetanse blir brukt av samfunnet for øvrig.

Kirkerådet er imot et nasjonalt forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet og legger til grunn at slike saker kan løses lokalt i den enkelte barnehage eller utdanningsinstitusjon.

Med vennlig hilsen

Jens-Petter Johnsen
Direktør Kirkerådet

Berit Hagen Agøy
Generalsekretær Mellomkirkelig råd

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep 0030 OSLO